

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Стефаника Остапа Васильовича, на тему: «Синдром виразки шлунка коней: поширення, діагностика, лікування», подану на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії, галузі знань 21 «Ветеринарія», за спеціальністю 211 «Ветеринарна медицина»

Актуальність обраної теми. Серед різних галузей тваринництва, конярство набуває все більшого поширення. На сьогоднішній день кінь, окрім робочої сили, затребуваний у верховій їзді, туризмі, іпотерапії, кінному спорту. Коні піддаються як упряжним роботам в кареті, так і верховій їзді з метою рекреації, тренінгу. Розведенням, утриманням коней в переважній більшості займаються приватні господарства, найбільш поширеними породами є українська верхова, англійська чистокровна, торійська, тракененська, гуцульська.

Проведення регулярної диспансеризації тварин із застосуванням клінічних та лабораторних методів – є сучасна і ефективна форма ветеринарного обслуговування, збереження продуктивності та фізичних якостей коней. Дослідження периферичної крові, біоптатів тканин та органів дозволяє виявити функціональні та структурні зміни в організмі тварин за внутрішніх хвороб навіть із латентним перебігом. Аналіз біохімічних показників у крові коней є важливим діагностичним критерієм, оскільки дозволяє оцінити функціональний стан, метаболічні реакції організму, ферментативну активність та процеси, що пов’язані із білковим, вуглеводним, мінеральним обмінами. Мікроскопічне дослідження слизової оболонки шлунка дає змогу розкрити питання патогенезу, етіології хвороби та провести більш глибоку діагностику і диференціацію уражень з метою вибору ефективної терапії. Захворювання шлунково-кишкового тракту у коней, посідає перше місце серед хвороб незаразної етіології, серед яких значний відсоток припадає на ерозивно-виразковий гастрит, що призводить до структурних уражень слизової оболонки. Дано патологія часто супроводжується відсутністю патогномонічних симptomів та латентним перебігом.

Отже, дисертаційна робота Стефаника Остапа Васильовича, на тему: «Синдром виразки шлунка коней: поширення, діагностика, лікування» актуальна має наукове та практичне значення для ветеринарної медицини.

Аналіз структури і змісту дисертації. Рецензована дисертаційна робота оформлена згідно з вимогами, що ставляться до таких робіт, містить наступні компоненти: анотацію українською та англійською мовами, список

опублікованих праць за темою роботи, вступ, огляд літератури, вибір напрямів досліджень, матеріали та методи виконання роботи, три розділи власних досліджень, узагальнення результатів дослідження та їх аналіз, висновки та пропозиції виробництву, список використаних джерел і 12 додатків. Робота викладена на 185 сторінках комп'ютерного тексту, ілюстрована 20 таблицями, та 44 рисунками. Список використаних джерел включає 251 найменування.

Результати власних досліджень займають основну частину дисертації. Дисертантом проведено диспансеризацію коней із використанням клінічних, гематологічних, біохімічних, інструментальних, гістологічних методів дослідження з метою моніторингу стану здоров'я та вивчення поширення синдрому виразки шлунка. Дисертантом встановлено, що за результатами гастроскопії хворих тварин, синдром виразки шлунка коней був діагностований у спортивних коней англійської чистокровної та української верхової порід – 64,2 % у активному тренінгу та спорті (конкур, виїздка). Синдром виразки шлунка був менш поширеним у торійської – 31,2 % та гуцульської – 33,3 % упряжних порід коней.

Автор акцентує увагу на тому, що у 88,4 % хворих тварин ділянки ураження локалізувались на слизовій оболонці беззалозистого відділу шлунка, з яких 68 % припадає на зону малої кривини поряд з межею складчастого краю, великої кривини – 16 % та дорсальної зони – 4 %. У 20 % випадків виявлені ураження локалізувались на залозистому відділі, з них 16% припадає на зону пілоричного сфинктера та 4% ураження фундальної ділянки. У 8,0 % коней ураження виявлені на ділянках слизової оболонки обох відділів шлунка. Ендоскопічно виявлені ділянки ураження беззалозистого відділу проявлялись ознаками поверхневих нашарувань жовтого кольору у 24 % коней (ступінь 1), фокальніх (≥ 4) ділянок ерозивного дефекту у 32 % (ступінь 2), множинні (≥ 8) дефекти чи мультифокальні ураження – 28 % (ступінь 3 – 4), ділянки дифузної гіперемії у 4 % тварин (ступінь 4). Виявлені ділянки ураження залозистого відділу ендоскопічно проявлялися ознаками геморагії у 12 % тварин, катаральних уражень слизової оболонки шлунка та гіперемії фундальної ділянки – у 8% тварин. За результатами градації уражень, отриманих під час аналізу ендоскопічних даних, сформовано дві дослідні групи хворих на синдром виразки шлунка коней від 1 до 4 ступеня ураження. Відповідно, до I дослідної групи входило (n= 15) коней із легким перебігом синдрому 1 та 2 ступеня, до II дослідної групи входило (n= 10) коней із тяжким ураженням ступеня 3 та 4. З'ясовано, що за результатами патоморфологічного дослідження зокрема макроскопічної оцінки беззалозистого відділу шлунку встановлено ознаки гіперемії, поверхневі

дифузні нашарування жовтого кольору, мультифокальні ділянки ерозивних дефектів, глибокі проникні виразкові ураження різної форми та глибини.

При гістологічному дослідженні відібрани біоптати характеризувалися гіперкератозом беззалозистої слизової оболонки шлунка. В біоптатах з ділянок структурного ураження шлунка виявляли ерозії, виразки, гіперемію з виходом пазми в міжклітинний простір, інфільтрацію запальних клітин. За результатами сканувальної електронної мікроскопії встановлено мікрорельєф ульцеризованої поверхні з ознаками руйнування та десквамації структури покривного епітеліального шару, гіперсекрецію слизу апікальними мукоцитами.

Автором встановлено, що застосування препарату “Омепразол” групи інгібіторів протонової помпи (ІПП) хворим коням на EGUS першої дослідної групи (ступінь 1–2) у дозі 2 мг/кг та другої (ступінь 3–4) – 4 мг/кг сприяло зниженню інтрагастральної кислотності та забезпечувало умови помірної, вираженої гіпоаcidності, на що вказувало зростання показника pH. В умовах забезпечення оптимального внутрішньо-шлункового pH>4 у 90 % коней першої дослідної групи сприяло ремісії ділянки еrozивних уражень шлунка; pH> 4 у 100 % – другої дослідної сприяло зниженню ступеня тяжкості, кількості уражень та відновленню гематологічних показників, на що вказувало підвищення кількості еритроцитів на 6,3 %, рівня гемоглобіну на 9,4 %, гематокритної величини на 8,7 %, показників індексу червоної крові MCV на 4 %, MCH на 8,8 % та MCHC на 4 % ($p<0,05$), тромбоцитів на 80 % ($p<0,05$), зниження кількості лейкоцитів на 25,4 % ($p<0,001$) відносно показників до лікування.

Всі розділи власних досліджень написано на достатньо високому науковому та методичному рівнях, матеріал викладено чітко, послідовно, зрозуміло. Отримані результати ілюстровані 20 таблицями та 44 рисунками, що значно полегшує сприйняття матеріалу, підтверджує отримані показники та структурні зміни в слизовій оболонці шлунка досліджуваних тварин.

На основі фактичного матеріалу автором зроблено 11 логічних, чітких і послідовних висновків, що випливають з результатів власних досліджень і відображають досягнення поставленої мети та виконання завдань досліджень. Пропозиції виробництву складаються з 3 пунктів актуальних, як для наукової, навчальної діяльності, так і для роботи практичних лікарів ветеринарної медицини. Використана література відповідає напрямку досліджень, більшість джерел англомовних, що свідчить про обізнаність дисертанта із світовими науковими досягненнями в даній галузі науки.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертантом уперше в Україні вивчено поширення синдрому виразки шлунка

у коней спортивних та упряжних порід. Встановлено інформативність гастроскопії та обґрунтовано методики градації уражень слизової оболонки шлунка коней за ступенем тяжкості. Експериментально й теоретично обґрунтовано інформативність окремих методів (біопсії, гістологічні дослідження, pH-метрії) прижиттєвої діагностики синдрому виразки шлунка в коней. Встановлено терапевтичну ефективність застосування препарату групи ПП “Омепразол” для лікування коней, хворих на синдром виразки шлунка, залежно від ступеня ураження, що сприяє відновленню фізичних показників тварини та продуктивності.

Результати дисертаційної роботи Стефаника О. В. впроваджені і використовуються у науково-дослідній роботі та навчальному процесі ряду кафедр вищих навчальних закладів України ветеринарного профілю, а також фахівцями ветеринарної медицини господарств які займаються утриманням та розведенням коней.

Здобувачем виконано весь обсяг експериментально-виробничих досліджень, проведено статистичну обробку отриманих результатів, їх обґрунтування та узагальнення у висновках і пропозиціях.

Висновки наукових досліджень, пропозиції виробництву повністю обґрунтовані і відповідають отриманим результатам власних досліджень дисертаційної роботи.

Матеріали дисертаційної роботи були опубліковані у 8 наукових працях, у тому числі 4 статті в наукових фахових виданнях України, 1 стаття у періодичних наукових виданнях іншої держави, що входить до складу Європейського Союзу, та апробовані в доповідях і обговорені на чотирьох міжнародних науково-практичних конференціях.

Дисертаційна робота Стефаника Остапа Васильовича, є завершеною науковою працею, виконана відповідно до поставленої мети та завдань. Отримані ним результати є високоінформативними та достовірними, оскільки отримані на достатній кількості тварин з використанням сучасних ефективних методів досліджень.

Дискусійні, критичні зауваження та запитання до дисертанта.

Незважаючи на високу наукову і практичну значущість досліджень, є деякі зауваження щодо викладу матеріалу у дисертаційній роботі та окремі запитання, що потребують пояснення і відповіді дисертанта.

1. Розділи 3-5, в яких подано отримані результати проведених досліджень, доцільно було б об'єднати у Розділ 3 «Результати власних досліджень» та розділити на підрозділи даного розділу.

2. У роботі вживаете часто термін «травматизація» слизової оболонки шлунка, на мою думку, більш правильно використати термін «ушкодження».

3. Для кращої візуалізації зображення на рисунках 4.18-4.21; 4.23; 4.25; 4.27-4.29, слід було б представити рисунки більших розмірів, наприклад 9x13 см чи 10x15 см.

4. У тексті дисертаційної роботи зустрічаються окремі технічні помилки пов'язані з комп'ютерним набором, повторення словосполучення в одному і тому ж реченні або невдалі терміни:

- ст. 113 «...епітеліальними клітинами з блідою, слабо забарвленою цитоплазмою (слизом) і базальними ядрами» слід подавати «.... базофільним ядрами»;
- ст. 114-115 «...гістологічно проявляються реакцією мікроциркуляторного русла з ознаками параваскулярного набряку», можливо Ви мали на увазі «...периваскулярного набряку».

5. Що Ви розумієте під терміном «скоринг»?

6. Чому Ви застосовували дві системи оцінки стану слизової оболонки шлунка, а саме “Equine Gastric Ulcer Council 0–4” та “The MacAllister number/severity grading system”, яка між ними різниця? Чи можливо вони доповнюють одна одну?

7. Під час опрацювання спеціальної літератури з даної тематики чи зустрічали Ви термін «лейкоплакія», щодо оцінки патологічних процесів на слизовій оболонці шлунка коней. Що він означає?

8. У своїй роботі Ви проводили фарбування гістопрепаратів декількома методами (гематоксиліном та еозином, за методами МакМануса, Стідмена), а в роботі представлені рисунки гістологічної структури шлунка фарбовані лише гематоксиліном та еозином.

9. У підрозділі 4.5 «Патоморфологічне дослідження шлунка» вказуєте, що проводили патологоанатомічний розтин шлунків 5 коней. Де відбирали матеріал, чи Ви проводили макроскопічну оцінку інших внутрішніх органів і тканин хворих коней? Чи виявляли зміни і якого характеру?

Вказані зауваження та недоліки не є принциповими, частина з них має уточнюючий та дискусійний характер. Вони не зменшують актуальності, наукової новизни та практичної значимості роботи. Розкриття даних питань при захисті дисертації дасть можливість на основі теоретичного та практичного обґрунтування глибше висвітлити науковий напрямок, практичну значущість наукової роботи та обізнаність автора у даній проблематиці.

Загальний висновок

Вважаю, що рецензована дисертаційна робота Стефаника Остапа Васильовича, на тему: «Синдром виразки шлунка коней: поширення,

діагностика, лікування», оформленена згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», за змістом, актуальністю, науково новизною, ступенем обґрутованості висновків і пропозицій є завершеною науковою працею та відповідає вимогам, що передбачені Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44) і пропонується до захисту на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії, галузі знань 21 «Ветеринарія», за спеціальністю 211 «Ветеринарна медицина».

Рецензент,
доктор ветеринарних наук, професор,
завідувач кафедри нормальної та патологічної
морфології і судової ветеринарії
Львівського національного університету
ветеринарної медицини та біотехнологій
імені С. З. Гжицького

Микола ЖИЛА

BIPHO

**НАЧАЛЬНИК ВІДДІЛУ КАДРІВ
ЛЬВІВСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ВЕТЕРІНАРНОЇ МЕДИЦИНИ
ТА БІОТЕХНОЛОГІЙ
ім. С.З. ГЕРІНЬКОГО**

O. Teriome

ЛІВІВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНІ
ТА БІОТЕХНОЛОГІІ
ім. С.З.Гжицького